

ΔΙΚΟΡΦΙΩΤΙΚΑ Νέα

Δίμηννη εφημερίδα του Συλλόγου Δικορφιωτών Ζαγορίου

Τεύχος 79, Σεπτέμβριος--Οκτώβριος 1997. Υπεύθυνος έκδοσης: Δημ. Παπαγιαννόπουλος - Τ.Θ. 26, 45002 ΙΩΑΝΝΙΝΑ - Τηλ. 0651/39176

ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ ΤΟΥ ΔΙΚΟΡΦΟΥ

(Β')

Και άλλοτε παρουσίασα ένα σημείωμά μου, αφιερωμένο στις παροιμίες του Ζαγορίου.

Κατέγραφα εκεί πενήντα περίπου παροιμίες των χωριών μας, που δείχνουν τη σκέψη τη διάθεση, την προαίρεση, την ειρωνεία και τη λακωνικότητα των προγόνων μας.

Θεωρώ όμως καθήκον μου να συνεχίσω σήμερα με το ίδιο θέμα, γιατί υπάρχουν ακόμη στη μνήμη μου και στην ψυχή μου κυρίως, κι άλλες ζαγορίσιες παροιμίες. Επομένως, παροιμιών Ζαγορίου είναι και το σημερινό μου ανάγνωσμα.

Κι αρχίζω απ' τις παροιμίες, που 'χω καταγεγραμμένες απ' το 1952-53, με βοηθούς μου και εμπνευστριές μου τη νουνά μου Καλλιρρόη Σακελλαρίου, την αξέχαστη θεία Κούλα τ' Σιωμ' και την έμπειρη της ζωής Μέλι τ' Τζιόβα.

1. Ου ψεύτ'ς κι ου κλέφτ'ς τουν πρώτου χρόνου χαιρούντι.

2. Η καλή μέρα... φαίνιτι απ' του πρού.

3. Απ' τ' μύγα... ξίγκ.

4. Τούεπταν να χεσ'... κι έκα-
τοι κι ξικουλώθην.

5. Ούτι τα τρώει, ούτι στα
παλά τα διν'.

6. Κλαίει... άδαρτους.

7. Κάλλιου πέντι κι στου
πα'... παρά δέκα κι καρτέρ'.

8. Όπου λαλούν... χου-
ρείν'.

9. Ου βρεμένους τ' βρουχή
νεν τ' σκιάζιτι.

10. Ο, τ' γράψ' δεν ξιγράφ'.

11. Τι τρέμ'ς γύφτη; Σι χαι-
ρομ' αφέντ'...

12. Ράβι, ξήλουνι, δλειά να
μ' σ' λειπ'.

13. Δεν αφήν' τα δυο απα-
νοτά.

14. Τάχ' αφέντης μιτριμένα
κι η κυρά λουγαριασμένα.

15. Απου ν' Τρίτ', ως τ' Τι-
τράδ'.

16. Κει π'δε σι σπερν'... φυ-
τρών'ς.

17. Απ' την πόλ' έρχουμι κι
στην κουρφή κανέλα.

18. Όποιους εχ' τ' μύγα... μυ-
γιάζιτι.

19. Μπριτς Μάρτ'.

20. Όλα τα 'χ' η Μαριουλή...
ου φριτζιές τσ' έλπι.

Και συνεχίζω με τις παροι-
μίες, που άκουγα και κατέγρα-
φα (στα ίδια περίπου χρόνια),
απ' το Μάνθο τ' Παπαγιάνν' κι
απ' τον αξέχαστο και διακεκρι-
μένο ιεροψάλτη, Χριστόδουλο
Μπουλτζάτη.

Είναι όλες γνήσιες ζαγορί-
σιες παροιμίες, με τους συνή-
θεις γλωσσικούς τους ιδιομα-
τισμούς, τη συντομία τους, την
αποφθεγματικότητά τους, αλ-
λά και τη σκληρή, πολλές φο-
ρές, δηκτικότητά τους.

1. Η γλώσσα κόκκαλα δεν εχ'
κι κόκκαλα τσακίζ'.

2. Ακόμα δεν τουν είδαμαν,
Γιαν' τουν φουναξαμαν.

3. Ου καλός, καλό δε βλεπ'.

4. Άρες - μάρες... κουκουνα-
ρες.

5. Όπου έστρουσις... θα
κοιμηθείς.

6. Λουγαριάς' χουρίς τουν
ξινουδόχου.

7. Ζήσι μαύρ' να φας τρι-
φύλλ'.

8. Ου παπάς απ' την Πολ'...
η παπαδιά μουλουγάει.

9. Φύλαξ' τα σκτιά, να 'χεις
τα μασα.

10. Ου λύκους τρίζα αλλάξ'
... τ' γνώμ' δεν τ' ν' αλλάξ'.

Συνέχεια στην 2η σελ.

«ΖΑΓΟΡΙΑΚΑ» και ΔΙΚΟΡΦΟ

Στο βιβλίο του «Ζαγοριακά» ο διακεκριμένος συγγραφέας και επιστήμονας Ανωσουδενιώτης Ι. Λαμπριδής, περιγράφει και καταγράφει λακωνικά, την ιστορία και τη δραστηριότητα του κάθε χωριού του Ζαγορίου (Δυτικού και Ανατολικού) εν έτει 1868.

Έτσι, συμπεριλαμβάνει και το Δικόρφο σ' αυτό του το βιβλίο, δίνοντας μια σύντομη και ολιγό-
λογη εικόνα, αλλά και τη διπλανή μας Μανασσή και Καλωτά.

Ας δούμε λοιπόν τώρα κι ας διαβάσουμε, τι μας λέει ο περίφημος και αξιόλογος αυτός ζαγορίσιος του περασμένου αιώνα για το χωριό μας, αλλά και για τα κοντινά μας δύο χωριά, που είχαμε και έχουμε συχνή επαφή και συγγένεια, ζωντανή αλληλογνωριμία και σύνδεση και πολλά κοινά βιώματα και αναμνήσεις.

Το κείμενό του είναι σε άπταιστη και αρχαϊζουσα γλώσσα, που χρησιμοποιούσαν σχεδόν όλοι οι γράφοντες και διανοούμενοι της εποχής του, μια και το γλωσσικό ζήτημα κι εκείνα τα χρόνια σε έκρηξη. Πιστεύω πάντως, ότι είναι κατανοητός και δεν χρειάζεται ερμηνεία το κείμενό του και μετάφραση.

Εκείνο πάντως, που μου κάνει εντύπωση απ' τα γραφόμενά του, είναι ο πληθυσμός και των τριών χωριών των χρόνων εκείνων. Κάτι, που σήμερα έφτασε στο τελείως αντίθετο σημείο και στην τελείως αντίθετη θέση.

Έτσι μας λέει, ότι το Δικόρφο είχε 137 οικογένειες και 800 κατοίκους. Η Μανασσή (δίπλα μας μισή ώρα) είχε 59 οικογένειες και 430 κατοίκους. Κι η Καλωτά (μια ώρα από μας) είχε 125 οικογένειες και 760 μόνιμους κατοίκους.

Ακόμη, η γεωγραφική περιγραφή και των τριών χωριών εί-

ναι εξαιρετική και ζωντανή. Τι ωραία περιγράφει τη σημερινή Γκούβα και τον βράχο του Αϊ-Γιάννη μας! Και πόσο θαυμάσια παρουσιάζει το μοναστήρι του Φσοκού (Βισακιού γράφει αυτός) της Καλωτάς, που είχε κτιστεί προ χιλίων ετών τότε!

Ας δούμε όμως τα γραφόμενα του Λαμπριδή στο πρωτότυπό τους κι ας αρχίσουμε απ' το Δικόρφο, όπως το περιγράφει στις σελίδες 52 και 53 των «Ζαγοριακών» του, γράφοντας και τονίζοντας (εν παρενθέσει) ότι Τσονδήλα θα πει τόπος θαυμάσιος, τόπος εξαιρετος (και δεν είχε άδικο βέβαια).

«19. Τσονδήλα (τόπος θαυμάσιος) 2½ ώρ. Α. οικ. 137, κατ. 800.

Αυξηθείσα μετά την διάλυσιν του Ζλαρόβου, Πιτούρνας και των χωριδίων Μακρυγιάννη Δόβραις και Ριζού κείται επί ρευματικής, καταφύτου και συδένδρου κοιλάδος εις τας υπωρείας του Μιτοκέλ και συνίσταται εκ τριών συνοικιών, χωριζομένων απ' αλλήλων δια λάκκων.

Το Μιτοκέλ, ΝΑ. ενταύθα εκτεινόμενον, απολήγει εις απότομον και δύσβατον βράχον 90 σχεδόν ποδών ύψους, περί το μέσον του οποίου υπάρχει μεγάλη σπη, ήτις διήκουσα μέχρι σχεδόν της ρίζης του βράχου, ανοίγεται εις εκτεταμένον σπήλαιον, ένθα επί των Αλβανικών ιδίως επιδρομών τα πέριξ χωρία κατέθετον παν πολύτιμόν των ου μακράν του βράχου τούτου υπάρχει φάραγξ βαθεία, ένθα και τετρασύλλαβος ηχώ σχηματίζεται. Προς Ν. του χωρίου υφούται και έτερος απότομος βράχος «ο Άγιος Ιωάννης», με ομώνυμον παρεκκλήσιον, ένθα και πανηγυρίς λαμβρά την 25 Μαΐου γίνεται, περί

Συνέχεια στην 2η σελ.

ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ ΤΟΥ ΔΙΚΟΡΦΟΥ

Συνέχεια από την 1η σελ.

11. Ποιος θα βαλ' του χερ' τ' στον μελ' ... κι δε θα του γλείψ';
12. Κάλλια ύπνου ... παρά δείτνου.
13. Ξαν η μύγα στον γάλα.
14. Ηύρι η νυφ' μας του γυνί, πίσου απου' τ' θύρα.
15. Φά'ι, νυφ', ζμ. Καλά είν' κι τα κουπίδια.
16. Κι αν είσι κι πατάς, μι ν' αράδας θα πας.
17. Ου λύκους απ' του μέτρου τρώει.
18. Δεν έχ' απ' τουν ήλιου μοίρα.
19. Οι πουλλές οι μαμμές βγαζν' γκαβό του πιδι.
20. Ολ' κλαιν' τα λάλια, τς κι ου μυλούνας τ' αυλάκ' τ'.

Και τώρα τελειώνω με τις παροιμίες που άκουγα στον Μσουχώρ' και στα Γκεσέρια

κάθε βράδυ, όταν όλοι οι έφηβοι του Δικόρφου, τα χρόνια εκείνου (της δεκατίας του σαράντα και πενήντα) συγκεντρωνόμαστε κάθε μέρα, για να χαρούμε και να τραγουδήσουμε ομαδικά:

1. Θελ' κι ου μούτσιους καφέ... να πάει μι τα γιλάδια.
2. Αναθιάσι ξενιτιά, μι τα φαριμάκι απου' χεις.
3. Κινούγγια μέρα, κινούγγιου ξ'μει'.
4. Κ'τσοί, στραβοί, στον Παντίλημωνα.
5. Θέλει τέχνη του ριπαν'. Κάθι τόπους δεν του κάν'.
6. Ως π'φταν' του πάπλουμα, απλών' τα πουνάδια.
7. Δε γνωρίζ' του σκλί τουν αφέντ'.
8. Μια-δυό... η στάμνα, για νιρό.
9. Νάκαναν όλες οι μύγες μελ' θά' τρουγαν κι οι γύφτ' μι τα χλιάρια.
10. Χουρταμένους ου πα-

πάς, χουρταμέν' κι η παπαδιά, σιούκουσ', νυφ' του τραπέζ'.

11. Κ'βέντα, κ'βιντούλα, τρώει ου λύκους τ' βιτούλα.
12. Νά'σι καλά τουν Αϊγυ-στου μι δικαουχτώ βιλέντζις.
13. Άλλου τούτου κι άλλου τ' άλλα, κι άλλου της Παρασκι-βής του γάλα.
14. Ιδώ καράβια πνίγονται... κι συ, βαρκούλα μ' πού πας;
15. Χέσι κώλι ... κι άφσι κι όλι.
16. Τ' άδικου... ουκ ευλου-γείτι.
17. Ο,τ' ακούς στ' γειτονιά σ', καρτέρα του κι στ' γονιά σ'.
18. Ανεμομαζώματα; Δια-ουλουσκούρπιαματα.
19. Όπως έστρωσις... θα κοιμθεις.
20. Η κότα πιν' νιρό κι κτά-ει κι του Θιό.

Ήταν καμιά εξηνταριά περίπου παροιμίες του Δικόρφου και του Ζαγορίου γενικότερα, που έχω καταγράψει στη μνήμη μου, αλλά και στα χατίνα σημειώματά μου (ως δεκαοχτά-ρης και εικοσάρης) τα χρόνια εκείνα.

Και βέβαια, οι γενιές, που έζησαν στο Ζαγόρι, τις χρησιμοποίησαν και τις χρησιμοποιοούν ακόμη οι ελάχιστοι εναπομείναντες.

Όμως, πρέπει να γνωρίζουμε όλοι μας, ότι η νέα γενιά των παιδιών και των εγγονών μας, ελάχιστες απ' αυτές τις σοφές παροιμίες γνωρίζουν και χρησιμοποιούν στην καθημερινή, προφορική τους γλώσσα.

Γι' αυτό κατέγραψα σ' αυτά τα δυο σημειώματά μου, όλες τις ζαγορίσιες παροιμίες, που γνώριζα και έλεγα, μάθαινα και άκουγα στο θρυλικό Ζαγόρι μας. Γιατί, υποπτεύομαι, ότι θα 'ρθει σύντομα καιρός, που δεν θα χρησιμοποιούνται πλέον και θα 'ναι ένα νεκρό κομμάτι της ζαγορίσιας και αξέχαστης ιστορίας μας, αυτό το ανθολόγιο της λαϊκής σοφίας.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ ΛΕΚΚΟΣ

«ΖΑΓΟΡΙΑΚΑ» και ΔΙΚΟΡΦΟ

Συνέχεια από την 1η σελ.

του οποίου σώζονται και λείψανα φρουρίου νεωτέρας ίσως εποχής.

Η Τσονδήλα γέμει δασών και μάλιστα κατά την θέσιν Πολυγέ-νια, όπου πλήθους κάπρων, δο-κάδων και αιγάδων απαντά τις, και πλουτεί διαυγεστάτων και ψυχροτάτων υδάτων. Οι κάτοι-κοι ταύτης δυστυχώς, και μάλι-στα οι γυναίκες, ήρχισαν να εισά-γωσι πολλά του σημερινού πολι-τισμού ήθη και έθιμα.

Επ. άνδρες. Γ. Καραολά-νος, προεστώς Δημήτρ. Αλεξίου, σύμβουλος εξ απορρήτων του Αλ. Νούτσου, και ο Δήμος Τομα-ρόπουλος οπλαρχηγός επί του Ελληνικού αγώνος κατά το έτος 1821, αποθανών επί της πολιορ-κίας της Χαλκίδος.

Σχολ. Άλλοτε μεν διηπείρει δύο σχολεία καλά σήμερα δε ένεκα διαφωνίας ουδέν, αν και εκ-τινων εισοδημάτων του χωριού και της εκκλησίας δύναται να διατηρήσων δύο αξιόλογα.

Και συνεχίζουμε με τη διπλα-νή μας Μανασσή:

«20 Μανασσή. ½ ώρ. οικ. 59, κατ. 430, Κείται επί της υπορείας του Μιτοκέλ' επ' αυτής της θέσεως, ην κατείχεν επί της αλώσεως της Ηπείρου υπό των Οθωμανών, και φημιζείται δια τον οίνον του.

Σχολ. Από του θανάτου του Μπακόλα, γόνου της χώρας ταύ-της, ουδέ αλληλοδιδακτικών προς κατασχύνην των έχει, ενώ επί των ημερών εκείνου διηπρούντο δύο αξιόλογα».

Και τελειώνουμε με την αγα-πητή μας και αξέχαστη Καλωτά, όπου ο Λαμπρίδης αναφέρει με-γάλους ευεργέτες και ένα σύμ-βουλο των προεστώτων, που ήταν και μέλος της Φιλικής Εται-ρίας και πνευματώδης άνθρω-πος.

Και ιδού τι καταγράφει: «21. Καλωτά. ½ ώρ. ΜΑ. οικ. 125, κατ. 760.

Η μικρά αυτή και ασήμαντος κατ' αρχάς κωμόπολις κατέστη μία των μεγαλειτέρων, αφού το Βισαϊκόν (θέσις υψηλή), χωρίον μέγα και σημαντικόν, η Σκαμνιά και το Νεοχώρι ένεκεν επιδημίας, θανατηφόρου κατά πινας, διελύ-θησαν. Το κατάρρυτον και κατά-φυτον τούτο χωρίον κείται εις τας

βορείους υπαρείας του Μιτοκέλ' και διαιρείται εις τρεις συνοικίας, δια λάκκων απ' αλληλων χωριζο-μένας.

Όπισθεν τούτου το πάλαι υπήρχε χωρίον Βουρλιάδες (θέ-σις δύσβατος), όπερ διαλυθέν ου-νέτεινεν εις τον σχηματισμόν του Δίσπερη, εις απαύξησιν δε του μετά των συνθηκολογησάντων αναφερομένου Βάρβεση (τόπος, ένθα όρη και ποταμοί συνέρχον-ται), χωρίων νυν της περιοχής Μαλακασίου.

Εις την θέσιν του Βισαϊκού υπάρχει Μονή επ' ονόματι της Κοιμήσεως της Θεοτόκου κτισθεί-σα προ 1000 περίπου ετών επί Μιχαήλ του Γ'.

Ευεργέται. Ο Αναστ. Βα-σιλείου αφήκε 5.000 γρ. ο Χριστ. Παναγιώτου 1000 γρ. ο Χαρίσης Χρίστου 5.000 και η Μονή του Βι-σαϊκού 15.000.

Επ. άνδρες. Εμμανουήλ Σόλιου, Εμμ. Οικονομόπουλος και Δ. Οικονομόπουλος, προεστώ-τες, Κ. Κονομάτης, σύμβουλος των προεστώτων, μέλος της Φι-λικής εταιρίας και εις άκρον πνευ-ματώδης.

Σχολ. Εκ του ετησίου τόκου των προμηθεύοντων κληροδοτή-ματος και τη συνδρομή της κοινο-τήτος διηπρούντο δύο σχολεία αξιόλογα, εξ ων εξήλθον μαθηταί πολλού λόγου αξίσι, ως ο Δ. Βο-ζάδης, ο Χαρισιάδης, ο Χ. Χατζής, οι Βίκαι, ο Ι. Τσοφόπουλος κτλ. κτλ. Σήμερα όμως, επειδή το πο-λίτικόν του χωριού σύστημα διέ-πεται όχι υπό πεπαιδευμένων, τα Σχολεία δεν έχουσι τόσοσιν κα-λώς».

Όλα τα παραπάνω στοιχεία τα γράφει ο Ιωάννης Λαμπρίδης στις 13 Μαρτίου 1868 στα Γιάν-νενα και τυπώνονται το 1870 στην Αθήνα.

Οι αναγραφόμενοι πληθυσμοί των τριών χωριών μας είναι της δεκαετίας του 1860. Και βέβαια όλα τα αξιόλογα στοιχεία, που μας αφορούν, ευρίσκονται στο Γ. Κεφάλαιο των «Ζαγοριακών» του.

— Υπέροχη Λαμπρίδης! Επετέ-λεσες μέγα συγγραφικό και ιστορικό έργο! Χαίρε τώρα και αγάλλου! Οι Ζαγορίσιοι σε τι-μούμε και ποτέ δε σε ξεχνούμε. Όλοι δε σ' ευχαριστούμε κι εσ-τεί σ' ευγνωμονούμε.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ ΛΕΚΚΟΣ

ΥΜΝΟΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΚΑΙ ΟΡΘΟΡΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΜΗΝΑ

Οι περισσότεροι Δικορφώτες (του-λαχιστον της δικής μου γενιάς και όλων των προηγούμενων) εκκλησιαζόμενοι, έψαλλον και ψάλλουν, συμμετέχοντες στην ιερή Υμνολογία και γνωρίζοντες τους ήχους και το τυπικό της Εκκλη-σίας μας, μια κι ήμασταν όλοι κάποτε μαθητές και θαυμαστές του Παπα-Σταύ-ρου και του Μπουλτζάτη, δύο υπέροχων και άριστων ιεροψαλτών, επί εβδόμηντα χρόνια, του χωριού μας.

Αξίζει λοιπόν αυτό το μήνα να δια-βάσουμε μερικούς ύμνους, του Εσπερι-νού και του Ορθρου, αφιερωμένους στον άγιο του χωριού μας και βέβαια όχι μεταφρασμένους, αλλά στο πρότυπό τους, αρχίζοντας απ' το Απολυτίκιο του αγίου Μηνά:

«Ως των ασωμάτων συνόμιλον και των αθλοφόρων ομούσκηνον, συνελθόν-τες εν πίστει, Μηνά, ευφημούμεν σε, ειρήνην τα κόσμω αιτούμενοι, και τας ψυχάς ημών το μέγα έλεος».

Και πάμε στον Εσπερινό της εορτής του. Εδώ διαβάσουμε ύμνους, που περι-γράφουν το θυμό των Αρχόντων, την σφαγήν την εκούσια του αγίου και την έλλειψη δειλίας εκ μέρους του και άπει-ρης τόλμης.

Πάθος Μηνά εκμιμούμενος, του αποθούς σεαυτόν, ως αρνίον παρέδω-

κας, προς σφαγήν εκούσιον, Αθλοφόρε πανεύφημε· θυμόν αρχόντων ουκ εδει-λίσσας· σαρκός ακίσσεις ου κατενάρκη-σας. Ω των αγώνων σου, καρτεράς εν-στάσεως! δι' ων προς γην, Μάρτυς κατα-βέβηλκας, τον υπερήφανον.

Μάστιξι καταξινόμενος, και επί ζύ-λου ως πριν, ο Δεσπότης τεινόμενος, και σιδήρω πάντοθεν, τας πλευράς δα-πανώμενος, ουκ εξηρήνω Χριστού το όνομα, προς τούτο έχων ψυχής τα όμ-ματα· ω συντονώτατα, ατενίζων Άγιε, τα της σαρκός, έφερες επίπονα, Μηνά μα-κάριε.

Μάρτυς Μηνά παναοίδιμε, συν την του κόσμου αχλύν, και στρατείαν επίκη-ρον, και ειδώλων σκότωση, σεβών τε συνέδρια, τη αγαπήσει Χριστού κατέλι-πες, στρατολογία συναριθμούμενος, των εκλεκτών αυτού· όθεν και αήττητος, παναληθώς, Μάρτυς αναδέδειξαι, υπέρ αυτού εναθλών.

Ας δούμε όμως, κι ας διαβάσουμε μερικά κείμενα απ' τον Ορθρο της 11ης Νοεμβρίου, ημέρας του αγίου Μηνά.

Το τρίτο απ' αυτά μας λέει, στην απλή μας γλώσσα: «Μη υποφέρων, αεί-μνηστε, να θλείπει να υθρίζεται ο Θε-ός, έφυγες επάνω στα Όρη κι έτρωγες εκεί και ασκόσουνα και αγωνιζόσουνα, γυμνάζων συγχρόνως, με τη στέρεη και σταθερή σου γνώμη, αυτούς που προ-καλούσες».

Και ιδού αυτά τα τρία άριστα ποιήμα-τα του Θεοφάνους για τη μνήμη του αγί-ου Μηνά, στην πρώτη Ωδή του Ορθρου. Ωδή α'. Ηχος δ'.

Ανοιξω το στόμα μου.

Τιμώντι την μνήμην σου, και τους

ΕΙΣΦΟΡΕΣ ΣΤΗΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

	Δρχ.
Σβορώνου Γεωργία	10.000
Κατσανεβάκη Λίτσα	5.000
Μηλαράκη Αλεξάνδρα	5.000
Σωφρονίου Χρήστος	5.000
Κυριακοπούλου Μαρίκα	5.000
Παλιάγκα Στεφανία	3.000
Ριγανάτος Λάζαρος	3.000
Καρράς Σπύρος	2.500
Χαλκιοπούλου Φίλιπ.	2.500
Ντούλας Γεώργιος	2.000
Λέκκος Βασίλειος	2.000
Μητρόπουλος Κων.	2.000
Βουλτζάτης Ιωάννης	2.000

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ 4ης ΔΕΣΜΗΣ πρόοδος

ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Διεύθυνση: Λυδία Φίλη

Βλαχλειδη 9, Β' ορ. Γρ. 9 Ιωάννινα - Τηλ.: 26004

ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΝ ΤΜΗΜΑΤΑ

- Γυμνασίου-Λυκείου όλων των μαθημάτων
- Τμήματα Ιστορίας Γ και Δ Δέσμης
- Εκθεσης όλων των Δεσμών
- Και όλα τα μαθήματα της Δ Δέσμης

γενναίους αγώνας σου, Μηνά παναοίδι-με, αίγλην εξ ύψους μοι, φωτοδότιδα, πεμφθίνα εκδυσώπει, το νέφος διώ-κουσαν της αγνωσίας μου.

Ιδεν εφίεμενος, αθανασίαν την μέλ-λουσαν, θανείντιμωρούμενος, Μάρτυς ηγάθηρας, του τον θάνατον, θανάτω κα-θελόντος, το πάθος μιμούμενος, Μηνά μακάριε.

Μη φέρων αοίδιμε, Θεόν οράν υβρι-ζόμενον, εμάκρυνας όρεσιν ενδιαιτώμε-νος, και προς άθλησιν, σεαυτόν και προς αγώνας, γυμνάζων ους ήνυσας, γνώμης στερρότητι.

Ακολουθεί η Τέταρτη Ωδή, που περι-γράφει στιγμές απ' τα πάθη και τα μαρ-τύρια του αγίου μας και μας δίνει ζωντα-νές και σκληρές εικόνες απ' την τελευ-ταία του πνοή «Εν τω κόσμω τούτω».

Ραντισμός σου τωναϊμάτων, κατε-σβέσθησαν άνθρακες, της πολυθείας· φάλαγγ των δαιμόνων βεβύθισται· η του Χριστού Εκκλησία κατηρδεύθη δε, Αθλοφόρε παμμάκαρ, Μηνά αξιάγαστε.

Τη εν ζύλω αναρτήσει, εικονίζεις το πάθημα, του Σταυρώ τον όφιν, Μάρτυς τον πικρόν θανατώσαντος· τους δε ξε-σμούς υπομένεις προξενούντας σοι, απολαύσεις, τας εν ουρανοίς γενναϊό-τατε.

Υπέρ φύσιν αληγδόνων, Αθλητά πείραν έλαβες· ο γαρ θεός έρωσ, σου κατακρατήσας της φύσεως, λήθην Μη-νά ενεποιεί ερεθίζων σε, επεκτείνεσθαι, προς ακισμούς αγαλλόμενον.

Ηφανίσθη άπασα, επίνοια εχθρών, τη στερεά σου υπομονή· ου λήμος ου μά-στιγες, ουδέ κατάφλεξις, ου τριβόλων κάκωσις σου το πρόθυμον ημαύρωσεν.

ΔΩΡΕΑ ΣΕ ΜΝΗΜΗ

Από 10.000 δρχ. πρόσφε-ραν στην εφημερίδα μας, οι:

- Χρήστος Ιαωνίδης σε μνήμη του πατέρα του, Χα-ρίλαου.
- Βασίλειη Κατσανού, σε μνήμη της μητέρας της, Αννούλας.

ΣΤΟ ΔΙΚΟΡΦΟ ΖΑΓΟΡΙΟΥ ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΑ ΔΩΜΑΤΙΑ

(Β' κατηγορίας)
Γ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
ΖΑΓΟΡΙΣΙΑ ΚΟΥΖΙΝΑ

Χαρείτε τις διακοπές σας στο μαγευτικό και παρθένο περιβάλλον του χωριού μας.

Κοιτόπιας: 0653 61.226
ΤΗΛ. Ξενώνα: 61.470
Αθήνα: 99.23.585

Τελειώνουμε με το δοξαστικό της ημέρας, που 'ναι ένα υπέροχο λογοτε-χνικό κείμενο και μας λέγει ότι: «Μηνάν τον αοίδιμον, συνελθόντες οι πιστοί, εγκωμίοις μαρτυρικούς και ωδαίς πνευ-ματικαίς, ευφημήσωμεν».

Δόξα... Ηχος α'.

Τον αριστέα, του Χριστού, Μηνάν τον αοίδιμον, συνελθόντες οι πιστοί, εγκωμίοις μαρτυρικούς, και ωδαίς πνευ-ματικαίς ευφημήσωμεν· Ούτος γαρ τον προς εχθρούς αοράτους πόλεμον υπελ-θών, και νομίμως αθλήσας, αξίως το της νίκης βραβείον εδέξατο. Και νυν εν ου-ρανόσι μετ' Αγγέλων χορεύων, την ακα-τάλυτον χορείαν, αιτείται τη οικουμένη ειρήνην, και το μέγα έλεος.

Ήταν μερικοί εκ των ύμνων, που 'ναι αφιερωμένοι στον προστάτη και άγιο του Δικόρφου και που ψάλλουμε κάθε χρόνο, στις 11 Νοεμβρίου, όλοι οι χω-ριανοί μας, με συμμετοχή της ψυχής και της καρδιάς μας την ώρα εκείνη.

Ας ζητήσουμε, τελειώνοντας, την ευλογία και χάρη του, εις αιώνας αιώ-νων, κι ας αναμένουμε, ότι και φέτος, στι 12 Νοεμβρίου 1997, θα παραστούν στον εσπερινό του, μύριοι Δικορφώ-τες.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ ΛΕΚΚΟΣ
30-10-97

ΠΟΙΗΣΗ

Έλειπες Τζίλντα μου απ' τον Αι-Γιάννη

Ψες το βράδυ στον Αι Γιάννη σε μεγάλη τελετή γίόρταζ' όλο το χωριό μας του Χριστού το Βαπτιστή.

Έλαμπε από τα φώτα το ξωκκλήσι το μικρό το προαύλιο γεμάτο από κόσμο χαρούπο.

Ζήτησα τότε να μάθω για τη Τζίλντα μου ρωτώ μα δεν ήρθ' απόψε μούπαν δεν εφάνη στο χωριό.

Στο χορό την άλλη μέρα κοιτάζα για να τη βρω μα ξανά μου λέγαν όλα πως δεν πέρασ' από δω.

Τότ' Αυτός που μας ορίζει, που ψιθύρισε θαρώ πως η Τζίλντα μας πετούσε απ' το βράχο τον ψηλό.

Κι έφευγε προς τα ουράνια σιγοψέλοντας γλυκά το τροπάρι του Αι Γιάννη όμορφα αγγελικά.

Γ. ΛΕΚΚΟΣ

Αξέχαστος αδελφός και πατέρας μου

Την 1η Οκτωβρίου 1997 συμπληρώθηκαν πέντε χρόνια απ' το θάνατο του αξέχαστου και αγαπητού, ειλικρινούς και πραγματικού αδελφού και πατέρα μου Θανάση Λούκα (1915-1992).

Ένας άνθρωπος που μόλις μπήκε (σα γαμπρός) στο σπίτι μας, στο Δίκορφο, στις 15 Αυγούστου 1944 και παντρεύτηκε την αδελφή μου Σαπφώ, μας έκαμε να χαρούμε και να ευημερούμε, να χορτάσουμε ψωμί, και φαγητό, ύστερα απ' την πείνα μας, τη δυστυχία της Κατοχής και να τον νιώθουμε και να τον αισθανόμαστε όλοι μας μέσ' το σπίτι σαν πραγματικό και ειλικρινή αδελφό μας κι εγώ και σαν πατέρα μου, αφού με περνούσε είκοσι χρόνια και με φρόντιζε και με χάριδεε σαν μικρό παιδί του, στο φαί και στο ντύσιμο και κυρίως στα παπούτσια.

Ήταν τσαγκάρης, που δούλευε τότε με είδη (κι όχι με χρήμα) κι είχε στο σπίτι του, στα Γιάννενα (απ' όπου είχε φύγει κυνηγημένος απ' τους φασίστες Γερμανούς) ένα βαρέλι λάδι (άνω των εκατό κιλών δηλαδή) κάτι μη υπαρκτό και δυσεύρετο για κείνα τα σκληρά και απάνθρωπα χρόνια της φτώχειας και του πολέμου, της κατοχής και της απανθρωπιάς των Γερμανών.

«Σύρε στα Γιάννενα, γέμισε ένα δοχείο λάδι των είκοσι κιλών, πάρε κι αυτά κι εκείνα και ξανάλα στο Δίκορφο να φάμε και να πιούμε» είπε στη μάνα μου λίγες μέρες προ του γάμου, γιατί ο ίδιος κυνηγόταν απ' τους Γερμανούς και δεν μπορούσε να ξαναπάει στην πόλη του, αφού εκεί ήταν οι απάνθρωποι του Χίτλερ Γερμανοί.

Έτσι, απ' την ώρα που μπήκε κι εγκαταστάθηκε στο σπίτι μας προσωρινά, μετά το γάμο του, χόρτασα ψωμί, ευχαριστήθηκα φαί και ξέχασα τα δυο προηγούμενα δύσκολα και σκληρά χρόνια της φτώχειας του 1942 και 1943, που είχαμε ταυτιστεί σχεδόν όλοι οι Έλληνες τότε με την πείνα και τη δυστυχία, την ανέχεια και την ακραία φτώχεια.

Σε λίγο καιρό (τον επόμενο χρόνο) πήρε την αδελφή μου κι εγκαταστάθηκαν μόνιμα στα Γιάννενα, όπου είχε το σπίτι και το μαγαζί του, στην κεντρική αγορά. Κι όταν εμείς ήρθαμε ανταρτοπληκτοι, το 1947, κι όλοι οι Δικορφιώτες στα Γιάννενα, εγκατασταθήκαμε πάλι στο σπίτι του (Λόπη, Αλίκη και Μάνθος) σα να 'ταν δικό μας. Με εξασφαλισμένο το φαί και το ψωμί και την ειλικρινή κι αδελφική αγάπη του αξέχαστου και φιλότιμου, καλού και εκλεκτού αδελφού και πατέρα μου Θανάση (έτσι τον νιώθω κι έτσι τον γνώρισα). Κι όταν απ' το 1949 φοιτούσας στη Βελλά ((στο κτίριο του Γεωργίου Σταύρου) κάθε Κυριακή ο αγαπητός μου Νάσιος μου 'λεγε: «Ελα ξανά στο σπίτι μας. Σε περιμένουμε και σε θελούμε πολύ, για να φάμε μαζί». Κι εγώ, γνωρίζοντας και διαπιστώνοντας καθημερινά την αγάπη του (που 'ταν αδελφική και πατρική, ανθρώπινη, ειλικρινής και ανυπόκριτη) πήγαινα το μεσημέρι κι έτρωγα για δεύτερη φορά στο σπίτι του (μια κι είχα φάει στη Σχολή) για να ξεχάσω την πείνα του 1941 και 1942 και να χαρώ την αγάπη τ' Λούκα.

Και δεν θα ξεχάσω την αγάπη αυτού του ανθρώπου, το Πάσχα του 1953. Θα έφευγα για το χωριό της Μεγάλης Εβδομάδας και πήγα να τους αποχαιρετήσω στο σπίτι τους, όταν ακούω το Νάσιο να λέει στη Σαπφώ, σαν πατέρας: «Στο υπόγειο έχω τριάντα αυγά, για το Μάνθο και την Αλίκη. Να τα πάρει στο χωριό, τώρα που θα φύγει, για την Πασχαλιά». Κι η αδελφή μου, μου τα παρέδωσε κι εγώ ευχαριστούσα κι όλο δάκρυζα για την ειλικρινή και έμπρακτη αγάπη του γαμπρού μου.

Αξέχαστε και πολυαγαπημένε μου Θανάση. Ποτέ δε σε ξεχνώ και πάντα σ' εκτιμώ. Ήσουν ο δεύτερος πατέρας μου (μια και τον φυσικό δεν τον είδα... και δεν τον γνώρισα... ποτέ). Μου 'δωσες τα πάντα στη ζωή μου: ψωμί, φαί και παπούτσια, αγάπη και φροντίδα περισσή, με ειλικρίνεια και ανθρωπιά πολλή. Γι' αυτό, ποτέ δε σε ξεχνώ κι ειλικρινώς σε νοσταλγώ. Σε έχω πάντα στο μυαλό... εφ' όσον σκέφτομαι και ζω.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ ΛΕΚΚΟΣ
1-10-97

ΖΑΓΟΡΙΣΙΟΙ ΔΑΣΚΑΛΟΙ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ:

Νεόφυτος Δούκας

Τον περασμένο χρόνο (1995) συμπληρώθηκαν 150 χρόνια απ' το θάνατο ενός εξαιρετικού και διαπρεπούς ζαγορίσιου διδασκάλου του Γένους μας, του Νεόφυτου Δούκα, απ' τα Άνω Πεδινά (κοντοχωριανού μας).

Ο διακεκριμένος και πανελλήνιος γνωστός αυτός ζαγορίσιος, γεννήθηκε στα 1760 και μετά τις στοιχειώδεις σπουδές του στο χωριό του, κοντά στον ηγούμενο της Μονής της Ευαγγελίστριας, χειροτονήθηκε διάκονος και από Νικόλαος (σύμφωνα με τα εκκλησιαστικά ήθη), πήρε το ιερατικό όνομα Νεόφυτος, που δείχνει κάτι το νέο και διαφορετικό για την τότε κοινωνία και εκκλησία.

Απ' το χωριό του κατεβαίνει στα Γιάννενα για λίγο κι από κει εγκαθίσταται στο Μέτσοβο για τέσσερα χρόνια, σπουδάζοντας κοντά στο Δημήτρη Βαρδάκα. Από κει, χειροτονήμενος πλέον ιερέας και γεμάτος ανησυχίες και όνειρα, επιδιώξεις και στόχους, φεύγει για το Βουκουρέστι, που 'ταν το καταφύγιο των ζαγορίσιων και των Δικορφιωτών, αφού ήταν τόπος ελεύθερος και μη τουρκοκρατούμενος.

Εκεί (έχοντας συνεχή τάση και όρεξη προς τη γνώση και τη μάθηση) γίνεται μαθητής του περίφημου Λάμπρου Φωτιάδη, διακεκριμένου Ηπειρώτη πνευματικού ανθρώπου και σοφού διδασκάλου.

Έχοντας πλέον αυτά τα προσόντα, διορίζεται το 1803 εφημέριος στον ιερό ναό του αγίου Γεωργίου Βιέννης, μιας εκκλησίας που 'παξε σπουδαίο ρόλο τα χρόνια της τουρκοκρατίας, αφού εκεί έρχεται σ' επαφή με την τότε Επιστήμη της Ευρώπης, εκδίδει τα περισσότερα απ' τα έργα του (μια και η έκδοση εκεί ήταν ελεύθερη κι επιτρεπτή) και γενικά οι δραστηριότητές του εκεί είναι πολλές. Ακόμη διδάσκει στη Βιέννη καθημερινά σε ελληνόπουλα της διασποράς.

Σε λίγο, το 1815, γίνεται διευθυντής της «Αυθεντικής Σχολής» του Βουκουρεστίου, διαδεχόμενος τον Φωτιάδη, πρώην δάσκαλό του.

Με την έκρηξη της επανάστασης τον 1821 ο Ν. Δούκας καταφεύγει στην Τρανσυλβανία, όπου συνεχίζει το διδακτικό και εθνικό του έργο.

Κι όταν η χώρα μας ελευθερώθηκε, ο πρώτος κυβερνήτης της Ι. Καποδιστριας διορίζει τον υπέροχο κόντοχωριανό μας διευθυντή του Θεατογραφείου Αθηνών, πρώτης ελληνικής πρωτοτυπίας.

Το έργο, που παρουσίασε κι εδώ ο Ν. Δούκας είναι σπουδαίο και χειροπιαστό. Διευθύνει αποτελεσματικά και ταπεινά τη Σχολή, αλλά και ιδρύει παράλληλα και Γυμνασείο, όπου τυπώνονται τα πρώτα απ' τα δικά του έργα.

Μετά τη μερική προτενομένης έφτασε απ' την Αίγινα κι ήρθε στην Αθήνα ο Δούκας διορίζεται Σύμβουλος της Πολιτείας για τις εκκλησιαστικές υποθέσεις. Εγώ ανησυχώ με το Γ. Γεννάδιο

βοηθεί και πρωτοστατεί στην ίδρυση και λειτουργία της Ριζαρείου Εκκλησιαστικής Σχολής, της οποίας γίνεται και ο πρώτος Διευθυντής.

Το πνευματικό έργο του Ν. Δούκα παραμένει και σήμερα σημαντικό και σπουδαίο, θετικό και χειροπιαστό. Κυρίως ασχολήθηκε και διακρίθηκε ως σχολιαστής αρχαίων κειμένων, αλλά και ως εκδότης διαφόρων βιβλίων.

Συγκεκριμένα, με δική του παράφραση εξέδωσε έργα του Σοφοκλή, του Θουκυδίδη, του Αισχύλου, του Ομήρου, του Πίνδαρου και του Αρριανού. Έγραψε 70 τόμους γραμματολογικών έργων, παίζοντας έτσι ρόλο στη διάδοση της παιδείας.

Έργο σημαντικό του επίσης είναι η Τερψιθέα (η Γραμματική της εποχής), καθώς και ο «Φοίνις», που ήταν εγχειρίδιο ελληνικών διαλόγων.

Όμως, ένα μεγάλο πρόβλημα δημιουργήθηκε στις μέρες του απ' την αντιπαλότητα των δύο έντονων γλωσσικών παρατάξεων, των αρχαϊστών και των δημοτικιστών της εποχής του.

Ο Ν. Δούκας ανήκε στους πρώτους (αρχαϊστές) κι ήρθε σε σύγκρουση με τον Κοραή, ο οποίος προσπάθησε να μπει στη μέση των δύο γλωσσικών αντίπαλων θέσεων. Μάλιστα καταπολέμησε το Δούκα για τις γλωσσικές ιδέες και θέσεις του κι έρχεται σε διαρκή και πολύχρονη διένεξη μαζί του.

Το γλωσσικό πρόβλημα ήταν οξύτατο στις μέρες του Δούκα. Σκεφθείτε, ότι γλωσσικοί αντίπαλοί του στο Βουκουρέστι τον χτύπησαν τόσο έντονα στο κεφάλι του, που τον πόνο και το τραύμα τα διατηρούσε ως το θάνατό του.

Όμως ο Δούκας, εμφορόντας πραγματικά την ευαγγελική ρήση «αγαπάτε αλλήλους... και τους εχθρούς ημών», όταν πέθανε ο Κοραΐς πρωτοστάτησε στην ανέγερση του αδριάντα του, λέγοντας καθημερινά: «Ο αποθανών δέδικαίωται».

Αυτά είναι τα βιογραφικά και κυρίως τα πνευματικά στοιχεία του αιώνιατου και διαπρεπούς Σουδενιώτη και διδασκάλου του Γένους μας Νεόφυτου Δούκα.

Κι αν αργά σήμερα (150 χρόνια απ' το θάνατό του) πως δεν πραγματοποιήσαμε οι Έλληνες και κυρίως εμείς οι ζαγορίσιοι εθνικές εκδηλώσεις και τιμές για ένα τόσο σπουδαίο και εξαιρετικό πρόγονό μας και άταστο κόντοχωριανό μας.

Υ.Γ. Σε επόμενο σημείωμά μου θα παρουσιάσω το πνευματικό έργο και την εθνική δράση ενός τέτοιου ζαγορίσιου και πανελλήνιου γνωστού διδασκάλου του Γένους μας, του Μεθόδιου Ανθοκλή που καταγόταν απ' την Καμνιά, που απίγει τόσο λίγο απ' το Δίκορφο.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ ΛΕΚΚΟΣ